

Waar zijn vrouwen het best af?

Werken? Jazeker, graag! Maar het combineren van werk- en privé is in sommige landen nogal een uitdaging. En het pensioen? Is dat goed geregeld? En de zorg? Margriet doet een rondje Europa.

Tekst: Eva van Dorst. Illustratie: Mireille Schaap.

IJsland

Ik geef
mijn leven
een **7,5**

RAGNA KRISTMUNDSÓTTIR (42) is psychiatrisch verpleegkundige. Ze heeft drie kinderen (10, 14 en 21).

Inkomsten en uitgaven

“In IJsland zijn de meeste gezinnen tweeverdieners. Dat moet ook wel: huizen zijn duur, de hypotheek hoog. Een huis huren al helemaal. Mannen verdienen nog steeds meer,

ook al hebben vrouwen vaker een hogere opleiding. In het ziekenhuis waar ik werk, hebben twaalf verloskundigen hun baan opgezegd. Ze vinden dat ze veel te weinig verdienen. De ene staking na de andere volgt. De rechter moest zelfs ingrijpen om de stakingen te stoppen. Het onderwerp is zeker nog niet van tafel. Als je een vaste baan hebt, leid je in het algemeen in IJsland een prima leven. Werkgevers betalen mee aan je pensioen.

‘Mannen krijgen nog steeds meer salaris, ook al hebben vrouwen vaker een hogere opleiding’

Heel veel is dat niet, maar je kunt ervan leven. Je doet er wel goed aan een aanvullend pensioen te regelen. Hoe ouder we worden, hoe meer regelingen er zijn om bijvoorbeeld geen nachtdiensten meer te hoeven draaien. Het stomme is alleen dat als je je pensioen een beetje wilt aanvullen met een parttime baantje, de overheid dit extra inkomen inhoudt op je pensioen! Niet stimulerend! Deze regeling wordt op dit moment bevochten. Veel

mensen willen namelijk niet stoppen met 67 jaar, maar doorgaan tot hun 70ste, omdat ze dat leuk vinden of het geld goed kunnen gebruiken. Of ik een cijfer kan geven aan het leven in IJsland? Dat vind ik moeilijk. We willen toch voldoen aan het Facebook-plaatje, dat mooie huis, de must-havespullen. Dat geeft een prestatiedruk. Het is maar hoe je je daardoor laat meeslepen. Maar over het algemeen zitten we er goed bij!”

Duitsland

Ik geef
mijn leven
een **7,5**

ANNET BAUER (59) is oppasmoeder. Ze is getrouwd en moeder van drie kinderen (27, 30 en 32).

Zorgen voor elkaar

“In Duitsland heeft iedereen te eten en een dak boven zijn hoofd, maar toch pakt het niet voor elke vrouw goed uit als het gaat om haar pensioenvoorziening. Ik ken vrouwen die niet of alleen parttime hebben gewerkt en nu zijn gescheiden. Zij moeten van slechts vierhonderd euro per maand ‘AOW’ leven. Ze krijgen huursubsidie en het ziektefonds wordt betaald, maar toch, vierhonderd euro is niet veel. Veel vrouwen hebben daarom wel pensioenstress. Voor werkende jonge moeders is het niet makkelijk. In principe heeft elk kind vanaf van één jaar recht op opvang of kleuterschool,

maar er zijn te weinig opvangplaatsen. Wij grootouders werken vaak zelf nog, en kunnen niet bijspringen. Wat betreft de ouderenzorg: sommige mensen hebben hun schapjes prima op het droge, anderen zijn toch echt bezorgd over de toekomst. Er zijn hier de zogenaamde Pflegedienste, inwonende hulpen. Hier zijn dat vaak vrouwen uit Polen. Zij blijven een paar maanden, gaan naar huis en dan komt er weer een ander. Jammer dat veel geld bij de bemiddelende instellingen blijft hangen en de vrouwen zelf niet veel verdienen. Als iemand naar een Pflegeheim moet, een verzorgingshuis, wordt er naar het inkomen van alle kinderen gekeken en moeten zij, afhankelijk van hun inkomen, aan de kosten meebetalen. Dus probeert iedereen zo lang mogelijk zelfstandig te blijven. Waar ik woon, wordt nog veel aan burenhulp gedaan. En er is de Aktion Nachbarn, waar vrijwilligers hun hulp bij doktersbezoeken en boodschappendiensten aanbieden. Mijn kinderen wonen helaas niet meer hier in de buurt, dus hoe dat zal zijn als wij oud zijn? Daar hebben we nog geen idee van.”

‘De kinderen moeten meebetalen aan het verzorgingstehuis. Dus probeert iedereen zo lang mogelijk zelfstandig te blijven’

Zweden

Ik geef
mijn leven
een **10**

ANNA BARKAWALL (43) is manager en eigenaar van een vakantieresort. Ze is getrouwd en heeft twee kinderen (7 en 11).

Man-vrouwverhoudingen

“We krijgen na de geboorte van een kind maar liefst achttien maanden verlof. Ouderschapsverlof is dus goed geregeld in Zweden. De overheid betaalt dan tachtig procent van het salaris en veel bedrijven vullen dat aan tot honderd procent. Op dit moment is er een discussie gaande of die achttien maanden verplicht moeten worden verdeeld tussen de vader en de moeder. Ik vind dat aan de ouders zelf.

Na die achttien maanden heb je als vrouw geen gat in je loopbaan opgelopen. Je wordt niet minder ‘van waarde’, ook niet omdat er misschien nog een tweede kindje gaat komen. Ook voor mij, als werkgever, vind ik deze lange periode geen issue. Ik heb twintig man vast in dienst, in het hoogseizoen hebben we maar liefst tweehonderd werknemers. Als een man zijn halfjaar ouderschapsverlof wil gebruiken, dan verdelen wij zijn werk gewoon onder elkaar.

De pensioensleeftijd ligt in Zweden nu op 68 jaar. Sommige politieke partijen pleiten voor zeventig jaar. Onze huidige gepensioneerden leven een welvarend bestaan. Ze reizen veel, rijden in dure auto's.

Veel vrouwen bekleden een hoge functie. Er wordt over gediscussieerd of dit per definitie een fiftyfiftyverdeling moet worden in de top. Ik vind dat een geforceerde regeling, maar mijn man is voor. Anders zijn mannen eerder geneigd voor mannen te kiezen, vindt hij. Gelijkheid is in Zweden een belangrijke norm. Dat is binnen mijn bedrijf, waar ook veel mensen van buitenlandse nationaliteit seizoenswerk doen, soms lastig. Mannen en vrouwen hebben evenveel rechten. Als een man dat anders ziet, moet hij vertrekken. Hierdoor besef ik wel hoe prettig het is om in Zweden te wonen als vrouw.”

‘Veel vrouwen bekleden een hoge functie. Er wordt over gediscussieerd of dat een fiftyfifty-verdeling móét worden in de top’

Groot-Brittannië

Ik geef
mijn leven
een **7**

HETTY RACKHAM (43) is freelance marketing consultant. Ze is gescheiden en heeft twee kinderen (12 en 9).

Senioren

“We rennen wat af in Londen. We moeten ons bewijzen. Voor vrouwen van in de veertig en vijftig gaat dat steeds beter, maar we zijn er nog niet helemaal. Wel hebben we de leeftijd waarbij we respect genieten van onze collega's. Ik zie momenteel een soort revo-

lutie: er werken erg veel vrouwen van in de veertig en vijftig aan hun gezondheid. We letten op onze lijn, staan in de fitnesszaal en doen aan yoga. Het geeft mij persoonlijk ook meer balans in die hectische omgeving van het Londense stadsleven.

Bedrijven willen een goede balans tussen mannen en vrouwen, op alle niveaus van de werkvloer. Zeker als je ouder bent en ervaring hebt, maak je een goede kans op een

‘Zeker als je ouder bent en ervaring hebt, maak je een goede kans op een senior- of managementfunctie’

senior- of managementfunctie. De hoogte van je salaris, extra verlofdagen boven op de dertig vakantiedagen, een auto van de zaak en de extra pensioenbijdrage vanuit de werkgever? Dit zijn zaken waarover je moet onderhandelen. De pensioenleeftijd voor vrouwen ligt momenteel op zestig maar wordt geleidelijk verhoogd. Voor mannen ligt die leeftijd op 65 jaar. Het ziet er naar uit dat in 2020 de pensioenleeftijd voor zowel mannen als vrou-

wen op 66 komt te staan. De overheid zorgt voor een basispensioen voor iedereen die minstens tien jaar aan sociale bijdragen heeft meebetaald. Dit is ongeveer 184 euro per week. Je doet er dus wel goed aan aanvullend pensioen op te bouwen, zeker als je zelfstandige bent zoals ik.

Polen

Ik geef
mijn leven
een **7**

BEATA RADZISZEWSKA (48) is zelfstandig yogalerares. Ze is single en heeft geen kinderen.

Overheidssteun

“Het management bij de meeste bedrijven bestaat voor tachtig procent uit mannen. Mannen verdienen ook meer dan vrouwen, zelfs voor dezelfde functie. Frustreert dit de Poolse vrouw? Niet echt. Het is een diepgewortelde opvatting dat mannen nu eenmaal kostwinnaar horen te zijn. Mannen werken door tot hun 65ste en vrouwen tot hun zestigste. Die pensioenleeftijd is recent vastgelegd door de huidige politieke partij. Een basispensioen vanuit de over-

heid, zoals de Nederlandse ‘AOW’, bestaat in Polen niet. Zelf heb ik gekozen om niet meer voor een baas te werken. Ik werk als yogalerares en kan er goed van leven. Daar heb ik geluk mee, want als je in Polen stopt met werken of wordt ontslagen, krijg je slechts honderdvijftig euro per maand voor maximaal zes maanden. Daarna houdt alle steun op. Het enige waar je nog op kunt rekenen is gratis gezondheidszorg. Na het vallen van de muur zijn vrouwen steeds onafhankelijker geworden, wij motiveren elkaar hierin. Programma's vanuit de overheid ondersteunen vrouwen van vijftig jaar en ouder door hen 5.500 euro startkapitaal te geven om hun eigen onderneming te starten. Kinderen zorgen voor hun ouders, dat zit in onze cultuur. Bejaardenhuizen zoals in het Westen kennen we niet echt. Je kunt wel een beroep doen op vrijwilligers. Zodra je met pensioen bent, zijn die kosten en medische kosten ‘gratis’.”

‘Als je in Polen stopt met werken of wordt ontslagen, krijg je slechts honderdvijftig euro per maand voor maximaal zes maanden’

Frankrijk

Ik geef
mijn leven
een **8**

KARINE GRIFFON (47) is directie-assistent. Ze is single en heeft een zoon (9).

Combinatie werk-privé

“In Frankrijk valt het werk-leven goed te combineren met het privéleven. Ik heb in de laatste jaren zes verschillende bazen, allemaal mannen, gehad die telkens begrip toonden wanneer ik eerder weg

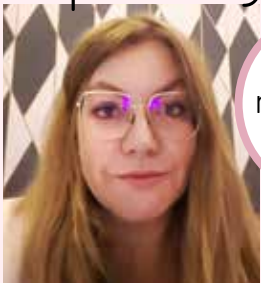
moest vanwege mijn kind. Scholen garanderen de naschoolse opvang tot halfzeven. En schoolkantines serveren 's middags een gezonde warme maaltijd en koken met verse producten. Dat geeft de ouders rust; 's avonds hoeven ze niet meer te koken. Schoolvakanties zijn lang, maar de vakantieopvang is goed geregeld. Voor elf euro per dag kan ik mijn zoon de hele dag brengen. Ze maken dan leuke uitstapjes en krijgen

‘Schoolkantines serveren 's middags warm eten. Ouders hoeven dus niet meer te koken. Dat geeft rust’

goed te eten. Dat soort dingen helpen goed voor de balans tussen werk en privéleven. Ook de gezondheidszorg is hier goed. Ik merk wel dat de laatste jaren de wachttijden op de eerste hulp toenemen, maar los daarvan kan iedereen hier rekenen op kwalitatief goede medische zorg. Zelfs op scholen is er een verpleegkundige aanwezig. De Franse overheid vindt het familieleven belangrijk en ondersteunt dus kinderopvang, gezondheid en

voeding. Daarentegen is onze pensioenvoorziening onzeker. De regels veranderen continu. Ik zie steeds meer leeftijdgenoten het anders organiseren: appartementen kopen, vakantiehuisjes opknappen om toch iets van een pensioeninkomen zeker te stellen. Ikzelf heb het nu goed: ik ben bijna 48, heb sinds kort een vaste baan vlak bij huis. Mijn werkgever verkoos mijn ervaring boven een jongere en goedkopere kracht. La vie est belle.”

Spanje

Ik geef
mijn leven
een **7,5**

EVA QUINTELA (45) is manager bij een holding in de vrijetijdsector. Ze is getrouwd en heeft drie kinderen (18, 17, 12).

Flexwerken

“Ik ben heel blij met mijn huidige baan, waarmee ik werk en privé goed op elkaar kan afstemmen. Nu werk ik veel vanuit huis en hanteer ik flexibele uren. In deze sector stuur ik vooral vrouwen aan. Ook zij werken flexibel. Als iemand om vijf uur 's ochtends wil beginnen, geen probleem. Als het werk maar wordt gedaan! Door de flexibele houding van huidige werkgevers zijn steeds meer vrouwen in staat fulltime te blijven werken. Wat helaas als een donkere wolk boven ons hoofd hangt, is onze pensioenvoorziening. Ik ben bang dat ik geen geld zal krijgen tegen de tijd dat ik met

pensioen mag. Hoeveel je krijgt hangt af van je salaris, maar het zal maximaal 2.580 euro per maand zijn. In 2027 zal de pensioensleeftijd 67 jaar zijn, maar we mogen doorwerken als we dat willen. Ik probeer voor mijn pensioen structureel wat opzij te zetten, maar voor mensen die maandelijks niets overhouden, is dit niet te doen. Zij maken zich grote zorgen. De gezondheidszorg is daarentegen geweldig: iedereen, of je hebt gewerkt of niet, heeft recht op gratis gezondheidszorg. Tijdens het zwangerschapsverlof worden moeders zestien weken volledig doorbetaald. De overige tien weken kunnen ze delen met de vader. Daarna mag een vrouw rekenen op haar oude functie en ze mag haar werkuren een beetje naar beneden bijstellen. Een baby blijft vaak tot het eerste jaar bij de grootouders. Daarna is er kinderopvang tot drie jaar. De opvang is behoorlijk duur, maar de overheid kan soms deels de kosten vergoeden als dit financieel nodig is. De scholing tot zestien jaar is daarentegen helemaal gratis. Al met al best goed geregeld dus.”

‘Door de flexibele houding van huidige werkgevers zijn steeds meer vrouwen in staat fulltime te blijven werken’

Italië

Ik geef
mijn leven
een **6**

IMRE VAN WACTENDONK (43) is manager in Risk Management & Business Continuity Management. Ze is single en heeft geen kinderen.

Gezinsleven

“Van origine ben ik Nederlandse, maar ik heb ook de Italiaanse nationaliteit. Ik woon al 24 jaar in Italië en ik heb een vaste fulltimebaan. Dat is heel uniek, de arbeidsmarkt en politieke situatie zijn zo instabiel in Italië. Het is moeilijk een vaste positie binnen de arbeidsmarkt te vinden, omdat de meeste werkgevers huiverig zijn om contracten aan te bieden. Het is lastig om van een werknemer af te komen als de werkgever niet tevreden is. Hierdoor zijn er bijna geen vaste banen en hebben de meeste Italianen alleen maar kortstondige baantjes. Economisch zelfstandig worden is vervolgens moeilijk, zeker als jong gezin. Dit met alle gevolgen van dien, want de millennials blijven hierdoor bijna allemaal thuis wonen, tot maar liefst hun 35ste! Als mijn leeftijdgenoten al een baan kunnen vinden, dan is dat meteen fulltime, veertig uur. Voor mijn vriendinnen die moeder zijn van kleine kinderen is dat heel zwaar. Ik merk dat ze zich steeds schuldig voelen vanwege hun lange werkdagen. Ze brengen hun kinderen heel vroeg naar opa en oma en komen 's avonds niet voor zeven uur thuis. In het weekend willen ze hun afwezigheid als moeder compenseren. Hun eigen behoeftes cijferen ze volledig weg. Ook voor vrouwen in de vijftig verbetert de situatie niet echt. Ook volwassen kinderen blijven lang bij hun ouders wonen, waardoor de moeders na hun werk ook nog voor heel het gezin staan te koken. Dat is nu eenmaal dé taak als moeder. De generatie die straks grootouders wordt, zal niet meer kunnen oppassen op de kleinkinderen, maar moet doorwerken tot hun zeventigste. Voor de ouderen in Italië zijn er *badanti*, een soort oppassen die worden ingeschakeld door de familie. Vaak komt zo'n badante uit het Oostblok. Uiteraard proberen de kinderen zelf ook bij te springen en hun ouders te helpen. Omdat ik geen kinderen heb, zal ik misschien ook ooit een badante moeten inschakelen.”

‘Vaak staan de moeders ná hun werk ook nog voor hun volwassen kinderen te koken’

Feiten & cijfers

Bronnen: Eurobarometer, Grant Thornton.

Op een schaal van 1 tot 10 geeft bijna **80%** van de EU-inwoners hun levensstandaard een **6** of hoger. Bulgaren zijn het minst tevreden (**4,8**), gevolgd door Grieken, Cyprioten, Hongaren en Portugezen (allen een **6,2**). De gelukkigste landen zijn de noordelijke landen: Denemarken, Finland en Zweden (gemiddeld een **8**).

*Lij worden op de voet gevolgd door Nederland en Oostenrijk, met een gemiddelde van **7,8** voor voldoening en geluk.*

De beste steden om te wonen volgens de inwoners?
Oslo, Belfast, Hamburg, Kopenhagen, Malaga.
Zürich staat op nummer **1!**

Zo verschillend is Europa; lees-, kijk- en luistertips

WHERE TO INVADE NEXT

Michael Moore, de kritische Amerikaanse documentairemaker, trok voor zijn documentaire *Where to invade next* door heel Europa. Zo sprak Moore in Italië mensen over vakantiedagen, een regeling die in Amerika ontbreekt.

IN EUROPA

In de VPRO-reisserie *In Europa* leidt schrijver Geert Mak je door de geschiedenis van de twintigste eeuw. Welke personen en gebeurtenissen kleurden ons continent de afgelopen eeuw? De serie is de verfilming van de gelijknamige bestseller van Mak.

BLIK OP EUROPA

BNR's Europaverslaggever Jesse Pinster gaat op zoek naar verhalen uit Europa. Zijn podcasts vind je op bnr.nl.

MEER LEZEN

- *Wereldwijven, 27 portretten van grensverleggende Nederlandse vrouwen* € 19,95 (Grenzenloos). Prachtig boek met persoonlijke verhalen.
- *Croissantje pindakaas*, een Nederlands gezin in Frankrijk € 14,95 (VanDorp Educatief). Inspirerend voor elke emigrant in spe.

EMIGRATIEPLANNEN?

Kijk op grenzenloos.nl

Slechts 10% procent van de topmanagers in Nederland is vrouw. Wereldwijd is het percentage vrouwen in een hogere managementfunctie 24%. Ook een aantal andere West-Europese landen scoort aanzienlijk onder het wereldwijd gemiddelde. Duitsland (14%), Denemarken (14%) en Zwitserland (13%). In de Eurozone als geheel is 23% van de hoge managementfuncties in handen van vrouwen.